פאה פרק ו' משנה א'

א] עי' בר"ש שהנ"מ בין לגבי פטור מעשר שלב"ש הפקר לעניים פוטר ממעשר הולב"ה אינו פוטר, ויש גם נ"מ בחו"מ האם מהני ההפקר לעניים ועניים עכ"פ יכולים לזכות בזה או שגם לעניים לא חלה ההפקר [עי' ר"ש וראב"ד עדיורת ד' ג' שהוכיחו כן מב"מ ל:], ולכאו' מכוח זה נח' לענין מעשר דלב"ש שחלה ההפקר לעניים דינו כהפקר שפטור ממעשר, וב"ה לשיטתם שלא חלה ההפקר כלל חייב במעשר וכמ בר"ש לעיל פ"א מ"ו שלב"ה לכן זה לא פוטר ממעשר 'משום שלא חלה ההפקר', ועי' רעק"א לעיל רפ"ה שנ"מ בהפקר ב"ד הפקר שבזה מודים ב"ה שחלה ההפקר לענים [ונתבאר שם] בכה"ג יודו ב"ה שפטור ממעשר.

ב] יסוד פלוגתת ב"ש וב"ה, עי' רמב"ם בפיה"מ ורע"ב שב"ש ילפי מפאה וב"ה ילפי משביעית, והערנו וכ"ה בחי' אנשי שם שבירושלמי מבואר שלר"י כו"ע ילפי מפאה רק שב"ש יליף משם שמהני וב"ה אדרבה ילפי' משם שלא מהני ד'אותם' בפאה מהני הפקר לעניים הא בעלמא בעי' הפקר גם לשעירים, ולר"ל כו"ע ילפי' משמיטה ב"ה ילפי שבעי' הפקר כשמיטה, וב"ש אדרבה ילפי' מקרא דנטשת דבשביעית הוא שהוי הפקר גם לעשירים הא בעלמא מהני הפקר לעניים.

ג] בירושלמי מבואר נ"מ בין ב"ש וב"ה, מי שהפקיר לעניים ולעשירים אבל רק לישראל לא לעכו"ם או רק לאדם לא לבהמה או רק לאנשי עיר זו [עניים ועשירים] ולא לאנשי עיר אחרת האם מהני האי הפקר, דלר"ל בעי' דומיא דשביעית שהוי הפקר לכולם [ועי' שערי אמונה שיש ללמוד מזה ששביעית הוי הפקר גם לגוים ובהמה], אבל לר"י שילפי' מפאה וכו' הינו שהפקר דעלמא אינו כפאה אבל א"צ שיהיה הפקר לכל העולם כולו וסגי לעניים ועשירים דעיר זאת וכו'.

ד] בעיקר הדבר שלב"ה הפקר לעניים אינו הפקר לכאו' ס"ל שאין כזה מוסג של הפקר לאנשים מסוימים דהפקר הוי הפקעת בעלותו ול"ש הפקר לחצאין, אבל מד' הירושלמי הנ"ל מבואר שאליבא דר"י עכ"פ מהני הפקר לחצאין רק לישראל לא לעכו"ם וכו', מבואר מזה שגם הם מודו ששייך הפקר לחצאים רק שילפי' מקרא דלעניים לחוד לא חלה ההפקר, ויש ללמוד כן גם מד' הירושלמי לפי מה שביאר רעק"א שם שאף שהפקר לעניים לב"ה אינו הפקר הינו הפקר 'בעלים' אבל הפקר ב"ד הפקר שייך לעניים לחוד גם לב"ה ואם נאמר שב"ה פליגי וס"ל שאין כזה מוסג של הפקר לחצאין מדוע בהפקר ב"ד שייך הפקר כזה, ע"כ ששייך כזה מוסג רק שיש מקור מקרא שאין הפקר לעניים לחוד וזה נתחדש רק בהפקר בעלים לא בהפקר ב"ד.

ה] עי' ירושלמי שגם לב"ש הפקר לעניים הוי הפקר כפאה אבל לעשירים לחוד גם לב"ש אין הפקר

ו] בקו"ש ח"ב ס' יז' חקר בגדר מתנו"ע אם הוי 'הפקר לעניים' או דהוי 'ממון עניים' והוכיח מד' הירושלמי כאן שלב"ש ילפי' מפאה שהפקר לעניים הפקר הרי שפאה הוי הפקר לעניים ותמה מד' הגמ' ב"מ כא: עי"ש, וע"ע ספקא דהמל"מ פם"ב מתרומות ה"ט מתי נפטר ממעשר ואולי תלוי בזה ואכמ"ל ועי' ר' שמואל ב"מ כא:

ז] עי' ירושלמי שנסתפק בהפקר לעניים וזכה עשיר מהו ובפשוטו הספק בהל' פטור ממעשר דזה וודאי אסור לעשיר לקחת כמבואר ב"מ ל: הנדון אם עבר והטלו אם פטור ממעשר ותלה זה בפלוגתת ר"מ ור"י בגדר הפקר אם עד דאתי לידי זוכה וכו', אבל הגר"א פי' שהספק אם עשירהיוכל לזכות בזה ותלה בפלוגתת ר"מ ור"י והק' האחרונים מב"מ ל: שמפורש שלב"ש הוי הפקר רק לעניים ועשיר א"י לזכות בזה ואוליזה מח' בבלי וירושלמי ועי' ר' שמואל ב"מ ל:

ח] עי' חי' אנשי שם כאן בשם השושנים לדוד שדייק מלשון המשנה 'עד שיופקר' שאם הפקיר תחלה לעניים ואח"כ חזר והפקירו לעשירים מהני לב"ה אף על גב דלא הפקיר שוב יחד לכולם יחד

ט] בסיפא בפלוגתת ב"ש וב"ה יסוד המח' מבואר בירושלמי מובא בר"ש שדעת ב"ש שאמרי' רואין וכיון שכל עומרי השדה של קב קב חשוהב העומר בן ד' קבין כמחולק לד' עומרים וד' עומרים [לב"ש משנה ה'] הוי שכחה, וב"ה ל"ל רואין, והנה ברמב"ם פ"ה הי"ז כ' שגם לב"ה אם היו העומרים 'יותר' על הארבעה אינו שכחה, ותמה המל"מ [הובא ברעק"א] כיון שב"ה ל"ל רואין מדוע ביותר מד' לא הוי שכחה, וכ' המרכה"מ והתורת זרעים ע"פ ד' הראב"ד עדיות פ"ד מ"ג שטעמא דב"ש לאו משום רואין רק כיון שהוא כה גדול כשיעור ד' קבין [פי ארבע מעומרי השדה] הוי כדבר המסוים ועי' ירושלמי שהעלה צד כזה, וב"ה חולקים וס"ל שד' קבין לא הוי דבר המוסים אבל 'יותר מד' קבין מודים ב"ה שהוי דבר המוסים ול"ה שכחה.

י] והנה יש נ"מ עצום בזה: נסתפק המל"מ שם מה הדין לפי' ב"ש אם אין עומר אחד גדול של ד' קבין רק ב' עומרים שכל אחד גודלו ב' קבין האם הוי כעומר גדול של ד' קבין שלב"ש אינו שכחה, והנה אם טעמא משום רואין פשוט שגם כה"ג נימא רואין, אבל לטעמא דהראב"ד שהוא משום שהוא גדול ומסוים פשוט שכ"ז בעומר גדול של ד' לא בב' של ב' ב', והנה לדעת הרמב"ם שלב"ה נמי אם יש ד' קבין ועוד לא הוי שכחה אם יהיה ב' עומרים אחד של ב' ואחד של ב' ועוד 'פשוט' שיהיה שכחה דלדידן וודאי טעמא משום שהוי דבר המסוים ואם העומרים קטנים אינו מסוים.

יא] המשל"מ שם נסתפק לדעת הרמב"ם שעומר 'יותר מד' קבין לא הוי שכחה מה הדין אם שכח ב' עומרים קטנים ועוד עומר אחד גדול שיש בו 'יותר מד' קבין' האם העומר הגדול מצטרף לב' עומרים שיחשב כשכח ג' עומרים דקי"ל שאינו שכחה [ע"י להלן מ"ה] וכ' התו"ז שלפי האמור שהטעם שלא הוי שכחה משום שהוי דבר המסוים ולא חשובשכחה פשוט שלא יצטרף ופשוט [מאידך לב"ש כה"ג אם טעמא משום רואין פשוט שהכל לא יהיה שכחה דמצטרפים ובוי כשכח ו' עומרים שאינו שכחה].